

Kommunerna måste få mer stöd

Aktuell i Politiken, Debatt 121203

Det behövs ett helhetsgrepp för att rusta kommunerna inför framtidens utmaningar. Det skriver Sören Häggroth och Lars M Andersson som i en ny bok listar nödvändiga åtgärder.

Vi blir allt äldre, vilket i sig är positivt. Men den demografiska utvecklingen innebär att en allt större andel av befolkningen kommer att stå utanför arbetskraften. Allt färre ska betala för äldreomsorg och sjukvård för allt fler. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har uppskattat att behovet av insatser inom vård och omsorg motsvarar en teoretisk skattehöjning med 13 kronor till år 2035. Fler och fler flyttar från små glesbygdskommuner till regioncentra eller till storstäderna. Stockholm har haft en inflyttning på omkring 40 000 per år de senaste åren. Denna utveckling skapar ett tvådelat Sverige, där både ut- och inflyttningskommuner upplever en press på budgeten.

Eftersom företrädesvis unga flyttar från glesbygden, blir problemen inom vård och omsorg relativt sett större än i övriga landet. Det innebär också svårigheter att rekrytera personal till kommunerna. Dessutom blir det allt svårare i dessa kommuner att fylla kommunfullmäktige och nämnder med förtroendevalda. I inflyttningskommunerna uppstår mycket stora investeringsbehov, främst för bostäder, kommunikationer, barnomsorg och skolor.

Det blir allt viktigare att hitta lösningar för att långsiktigt finansiera välfärden och därmed ge kommunerna och landstingen, som ansvarar för vård, skola och omsorg, bättre förutsättningar att klara sina uppgifter. Vi har noterat att det har genomförts eller pågår omfattande reformarbeten i våra nordiska grannländer när det gäller att rusta kommunerna inför framtidens utmaningar. Det är dags för ett helhetsgrepp också i Sverige. Detta har vi pekat på i den bok "Kommunala vägval" (Nya Doxa) som vi publicerar i dagarna.

Vi har i boken pekat på följande nödvändiga åtgärder:

- Skattefinansieringen bör även i framtiden vara grunden för den generella välfärden.
- Staten bör inte genomföra nya stora skattesänkningar utan i stället bygga upp överskott som kan användas till successivt ökande statsbidrag till äldreomsorg och sjukvård. Det är orimligt att tänka sig att kommunerna och landstingen kan klara finansieringen av de ökande behoven av insatser inom kärnverksamheten med höjda kommunalskatter och höjda avgifter. Om de ökande behoven av insatser inom vård och

omsorg möts med privata försäkringar skapas stora orättvisor, med stora kvalitetskillnader som följd.

- Inled ett omfattande effektiviseringsarbete i kommunerna och ge kraftiga ekonomiska stimulanser till samverkan mellan kommuner.
- Rensa i floran av nationella handlingsplaner och stimulansbidrag som drar uppmärksamheten från kommunernas kärnuppgifter och stimulerar till kortsiktiga insatser som efter några år står utan statlig finansiering.
- Ge stöd till kommuner och landsting med minskande befolkning att bli långsiktigt bärkraftiga till exempel genom skuldnedskrivning och sammanläggning med bärkraftiga kommuner och landsting.
- Modernisera kommunallagen. Stärk kommunstyrelsens roll som kommunens "regering" med ansvar för ledning och samordning.
- Inrätta ett gemensamt institut med staten och SKL som huvudmän för att stödja det kommunala förnyelsearbetet med information, utvärderingar och metoder för effektivare verksamhet.

Kommuner och landsting står inför gigantiska utmaningar. Utan ökade tillskott från staten och ett effektiviseringsarbete i kommunerna riskerar deras viktiga tillväxtfrämjande verksamheter, som skola, barnomsorg och infrastrukturinvesteringar att bli undanträngda.

Vi tror fullt och fast att det går att klara dessa utmaningar om kommunerna ges de rätta förutsättningarna. Det behövs ett helhetsgrepp över den kommunala verksamheten.

Sören Häggroth
tidigare statskreterare
i inrikes- och finansdepartementen 1997–2002
Lars M Andersson
initiativtagare till Kommuninvest
och dess VD under 15 år, från starten till 2001